

Zhmotnění vzpomínky na A. Juránka

V letošním roce si pamětníci a pokračovatelé odkazu plzeňského Ski-klubu mohli připomenout sedmdesáté výročí úmrtí průkopníka a propagátora lyžování na Železnorudsku Arneho Juránka. Tento vášnivý lyžař a nadšený milovník šumavských hřbetů se zasadil o vybudování horské chaty na Svarohu (Zwercheck), ve výšce 1333 m n.m. Tato chata byla otevřena 30.října 1932 na místě původního vyhořelého srubu z roku 1922. Sloužila turistům a lyžařům až do roku 1948. Byla pověstná nejen svojí pohostinností, ale i proslavenou hrachovou polévkou a malinovou šťávou ze sněhu. Také zde fungovala opravna a úschovna lyží, ale i noclehárna pro čtyřicet příchozích. Místo se stalo výchozím bodem pro atraktivní turistické trasy a sjezdy s výhledem na obě strany Královského hvozdu. Sloužila také jako záchytný bod při hřebenové túře na Ostrý, kde byla druhá horská chata. Po roce 1948 se Juránkova chata dostala za železnou oponu a postupně zchátrala. Po změně politického režimu v roce 1989 se bohužel železná opona přeměnila na zelenou a po dalších dvaceti letech dokonce suchou oponu Šumavy. Pokud občan nebo obyvatel či rodák chce toto místo po roce 1992 navštívit, musí žádat ve správním řízení Správu NPŠ o vstup. Jinak je vstup přísně zakázán pod hrozbou sankcí. *„Toto místo je zvláštním způsobem zatíženo totalitními ideologiemi. Po roce 1938 nacistickou, pak komunistickou a posledních 23 let ekologickou ideologií divočiny. Ale místo má osudové štěstí v tom, že nebylo zahrnuto do Národního parku Šumava a nezískalo tragickou podobu Plešného jezera“ (P. Martan, 2014)*

V. ročník českoněmeckého setkání na Juránkově chatě

Letošní ročník výstupu na Juránkovu chatu byl nejen malým výročím, ale i slavností. Pod organizací o.s. Otevřená Šumava a S.C. Bodenmais a za podpory města Železná Ruda a Horské služby Šumava proběhl slavnostní akt odhalení pamětní desky na A. Juránka. Po občerstvení se účastníci odebrali na novou rozhlednu na Špičáku a zpět do údolí. Je o čem hovořit a přemýšlet.

Období před rokem 1922-1948

V tomto období dostává Šumava nový rozměr v podobě turistického využití krajiny, který postupně získal zásadní vliv a význam na život obyvatel. Krajina Šumavy, která byla do konce 19.století domovem dřevorubců, sklářů a zemědělců, se stala prostorem pro návštěvníky, obdivující její krásu a tajemnost ve spojení s dobrodružstvím a romantikou. *Turistika a lyžování byly vždy chápány nikoli jako sportovní výkon, ale jako touha být v přírodě, kterou člověk obdivoval jako stvoření. Sportovní lyžování a turistika se však staly součástí kultury i usedlíků. Venkovští kantoři učili žáky lyžovat a i zde se později zakládaly lyžařské oddíly a sportovní jednoty (Sokol Špičák, Tatran Železná Ruda). Rok 1896 se obecně považuje za přelomový rok, kdy turistika se na obou stranách Šumavy stává řízenou a organizovanou záležitostí, základem výchovy k vlastenectví, a to jak mezi Němci, tak mezi Čechy. Návštěvníci Šumavy byli prozíravě vyzýváni k ochraně přírody i stavebních památek.*

Za období druhé světové války byla chata obsazena německými vojáky a v roce 1945 znovu vyhořela. Ale po osvobození americkou armádou jí lyžaři opětovně postavili. Nosili veškerý materiál na zádech. V roce 1948 slavili Silvestra na nově postavené chatě.

Období po roce 1948

Po únoru roce 1948 se celý prostor hřebenové partie pro lyžaře a turisty na 42 let uzavřel. Na Svaroh nemohl člověk ani pohlédnout protože jej z české strany zakrývá Jezerní hora. Návštěvník místa by byl bez milosti zastřelen a zařadil se k desítkám obětí běženců. Lyžaři narození po válce mohli jen poslouchat vyprávění svých otců a dědů, jak chodili z Bavorské Rudy přes Juránkovu chatu na Ostrý. Moje matka mě vyprávěla o výletech na hřebenech Královského hvozdu. Poprvé jsem navštívil naši chalupu na Špičáku v roce 1955, ale to jen díky propustce do pohraničního pásma, kterou vlastnil můj otec jako civilní geodet. Pohled z Jezerní hory na hladinu Černého jezera a sjezd po stěně Čertova jezera byl generacím lyžařů zapovězen. Ale nesmělo se ani na sjezdovku vedoucí ze Špičáku. Byla celá v pohraničním pásmu. Ke „kameni“ na vrcholu Špičáku jsme se jako lyžaři dostali až v sedmdesátých letech minulého století. Byli jsme smířeni s tím, že na Jezerní horu nebo na Javor se zbytek života budeme jen z povzdálí smutně dívat. Ale to samé prožívali lyžaři z bavorské strany.

Období po roce 1989

První místo, kam jsme se po listopadu 1989 vydali na průzkum, byla Juránkova chata. Vzpomínám, že tehdy tam ještě stál komín a zaujala mě drátěnka z postele pohozená v ruinách chaty. Duch tohoto místa byl zastíněn totalitním režimem, ale i tím, co zde zbylo po německých vojácích. Působilo to na nás tísnivě. Ale to se přeci dá změnit. Genius loci tvoří nejen příroda, ale i člověk, který v krajině žije. Vždyť jsme tady doma. Sem nás předci usadili a naučili nás lyžovat a cítit se tady bezpečně navzdory všem protivenstvím a pronásledování tehdejšího režimu. Pro řadu lidí nebylo snadné se rozpomenout na tradice otců a osobní vztah k místu bydliště a krajině těžko sdíleli, zvláště když jejich předci z Šumavy nepocházeli. Pojmy jako občina nebo pospolitost rodáků byly zpřetřhány bdělostí pohraničářů a jejich spolupracovníků, bránících hráz socializmu celého východního sektoru. V roce 1992 byl zákonem o ochraně přírody a krajiny zřízen Národní park Šumava. Bylo to dobře. Naši otcové a dědové by měli určitě v tomto historicky vypjatém okamžiku radost. Tvůrci zákona to mysleli tehdy dobře a v obavě z možnosti nároků Němců na majetek vytvořili největší národní park ve střední Evropě s vysokým stupněm ochrany, který se postupně zvyšoval do dnešní podoby.

Tehdy před dvaceti lety v roce 1989 jsme ještě o tetřevovi nevěděli a domnívali jsme se, že se po čtyřiceti letech budeme moci svobodně vrátit tam, kam chodili naši otcové a dědové. Ale nějak se to nepovedlo. Zjistili jsme, že pokud bychom chtěli jako lyžaři a turisté jít po cestách, pracně zbudovaných našimi otci a dědy, porušili bychom několik vyhlášek a dokonce zákon o ochraně přírody a krajiny. Věděli jsme o existenci přírodního parku okolo jezer. Vždyť byl zřízen právě těmi, co měli stejně jako my rádi toto místo a pochopili jeho vzácnost a jedinečnost. Ochrana šumavské přírody byla cílevědomě státem zřízena již v roce 1933 Ministerstvem školství a národní osvěty. Přesně rok po otevření Juránkovy chaty a jedenáct let po postavení srubu pro turisty. **Naši předkové moudře rozpoznali, že pokud má stát a občané chránit nejcennější části přírody, je třeba začít u výchovy a vzdělání mladých lidí a ukázat jim toto nádherné, fascinující stvoření.**

Nechápali jsme důvody, proč bychom nemohli jít po pěšině a kamenné cestě, kudy chodili k Juránkově chatě naši předci z obou stran hranice. I tehdy tam přeci hnízdl tetřev nebo sokol a procházel se rys. Vzpomínám na vyprávění jedné paní, která před válkou chodila s Juránkem na chatu. „ *Vystoupili jsme z vlaku v sobotu večer na nádraží na Špičáku a vyšli směrem k sedlu. Juránek šel první. Bořil se po pás v prašanu. Všude byla tma* “ Kdo by tam chodil za takových podmínek? A proč někdo v roce 1992 strhnul lávky na cestě po Jezerní stěně, když už tato kulturní památka přečkala totalitní režim? Kolik je dnes lidí, kteří se chtějí po pás ve tmě za mrazu brodit sněhem, aby spočinuli v dřevěné promrzlé chatě?

Založení občanského sdružení Otevřená Šumava 2011

A tak jsme si uvědomili, že nejsme jen lyžaři, ale také občané tohoto státu a založili jsme občanské sdružení Otevřená Šumava. Nebyli jsme na Šumavě jediní, kdo z občanských sdružení měl zájem o obnovení cest. Podobný cíl si stanovilo i občanské sdružení Šumavské cesty. Na druhé straně však vznikla sdružení, která měla opačný cíl – co nejvíce zamezit přístup lidí do šumavských lesů..... Občanské sdružení Otevřená Šumava, jehož členy jsou lyžaři žijící v regionu Šumavy dalo jako dílčí cíl upozornit na nesmyslnost zákazu vstupu na existující turistické cesty, které jsou dokonce zobrazené v mapách a z důvodu předešlých totalitních režimů na nich pouze chybí značky. Těžko si představit značkaře doprovázeného vojákem s ostrým samopalem, jak barví stromy „ za drátama“ v období 1948-1989. Bohužel ani v období 1989-2014 se značkař do území nedostane..... O občanském sdružení Otevřená Šumava P. Martan napsal: „ *Občanské sdružení Otevřená Šumava“ již čtyři roky organizuje česko-německé protestní výstupy k rozvalinám Juránkovy chaty. Těmto lidem již nejde o znovupostavení chaty. Jde jim o vyznačení a otevření dřívější turistické cesty.(P. Martan, Za železnou oponou. 2014).*

Období hromadných přechodů přes Juránkovo chatu 2012-2014

Pro podporu této občanské iniciativy a informovanost veřejnosti pořádá se souhlasem Správy NPŠ již v letošním roce pátý přechod přes Juránkovu chatu z německé strany na českou. Výstupu se pravidelně zúčastňuje cca 200 občanů. Na místě Juránkovy chaty je podáváno občerstvení . To vše za přispění města Železná Ruda a pomoci Horské služby Šumava. Pro lyžaře není snadné odpovídat na otázky občanů, které se týkají jak konkrétních problémů místa spojených s ochranou tetřeva, historických cest, ale i globálních otázek zkázy šumavských hvozdů, jejíž součástí je neznámý pojem bezzásahovost. Zvláště, když mediální masáž a finanční podpora vědců a aktivistů hlubinné ekologie probíhá dlouhou dobu jednostranně. Němečtí přátelé z řad lyžařů a partnerského S.C. Bodenmais situaci už vůbec nechápou....A je vůbec v lidských silách se vyznat ve změní paragrafů, které se nakupily od roku 1992 kdy vešel v platnost zákon o ochraně přírody a krajiny?

Vztyčení kříže na Svarohu dne 17. září 2014

Při hromadném přechodu Juránkovy chaty v roce 2013 byla uspořádána sbírka na pořízení kříže a pamětní desky. Občanské sdružení Otevřená Šumava a občanského sdružení Šumavské cesty spojily své úsilí společně s městem Železná Ruda a kříž i deska byly vyrobeny pro příležitost 5. přechodu, povoleného Správou NPŠ na 20. září 2014. Aspoň něco

symbolického zhmotnit na místě, kde se scházeli generace lyžařů a turistů, kteří milovali Šumavu. Vždyť úsilí a všechna jednání za těch dvacet tři let se jeví jako marná. Některým z nás je už sedmdesát i osmdesát let. Co když příští rok už na vrchol nedojdeme? A kdo ponese dál vzpomínku a bude vyprávět příběh Juránkovy chaty, tak jako naši otcové? Letos v únoru jsem byl na pohřbu mého trenéra, který tak zaníceně vyprávěl o Králi Šumavy a jeho ilegálních přechodech přes jezerní stěnu v padesátých letech.....

Křížová cesta

Ráno v 8 hodin jsme se sešli a převzali kříž a desku. Byly vyrobeny z litiny. Kříž vážil 70 Kg a měřil 170 cm. Uneseme ho vůbec? Zjistili jsme že každý z nás pěti má nějaký ortopedický problém. Daň za sport. Je středa a v sobotu musí být kříž na vrcholu Svarohu. Jak kříž upevníme ve skále a najdeme vůbec vrchol? Následoval zápas s hmotou kříže. Čtrnáct zastavení při křížové cestě byla pro nás zkouška vytrvalost a víry, ale díky Bohu ne nad naše síly. V 17 hodin byl kříž vztyčen a zafixován. Je pevně vetknut do skalní rozsedliny a deska je na otesané skále. Zbývá jen kříž posvětit, aby dostal duchovní rozměr. I to se podařilo. Horizontála kříže symbolizuje Zem, kterou jsme dostali do pečování a správy a vertikála dává kříži nebeskou kvalitu a ukazuje na Stvořitele Země. Kříž je orientovaný směrem do podhůří Šumavy, protože tam je východ a Jeruzalém. Odtud podle Knihy knih přijde Spasitel obnovit to, co lidé poničili. Jsme tu jen hosté na nějaký čas. Tato krajina a toto tajemné místo patří tomu, kdo je stvořil. Stromy okolo nás zažily Juránka, jezera pamatují dobu ledovou a skála vyvěřela po opadnutí moře, netroufám si říci, jak je to dlouho. Čas nemáme v moci. Ale přeci jen jsme spokojeni, že kříž je z litiny. Mohl by vydržet klidně tisíc let..... Vracíme se dolů do Železnorudské kotliny. Unaveni, ale spokojeni. Z nádražní restaurace na Špičáku hlásíme telefonicky starostovi, že úkol je splněn.

Závěrečná úvaha

Přes všechna protivenství a projevy lidské nesvobody se genius loci Svarohu a Juránkovy chaty krůček po krůčku mění k dobrému. Tento duchovně exponovaný bod, podrobený desítky let zóně zla, má stále svoji paměť. Mění se nejen duch místa, ale i duch doby. Snad i v myslích lidí, kteří zde žijí a jsou poučeni o minulosti, uvízla vzpomínka na křížovatku turistických cest a horskou chatu na hřebeni Královského hvozdu. Jedinečnost tohoto místa má i jiné hodnoty než jen přírodní rezervace, rozvodnice Evropy nebo geopolitická hranice, na které se setkávaly dva národy, žijící po staletí v míru. Pro člověka není důstojné mít jen jednostranný pohled na tuto lokalitu, patřící podle přírodovědců tetřevovi. Vždyť on sám by už dávno odešel na sever kam patří. Při současném globálním oteplování je mu čím dále větší horko. Ale bohužel neumí lítat - podobně jako jeho ochránci a uctíváči. Přesto se aktéři, ale i účastníci setkání shodli, že místo dostalo novou dimenzi. Díky Bohu.

Nešťastná dohra, která je začátkem nového (nechtěný epilog)

Jedenáct dní po vztyčení kříže a osm dní po pátém ročníku českoněmeckého setkání na Juránkově chatě oznámili čeští turisté o.s. Otevřená Šumava, že kříž na Svarohu je vyvrácen. Po konzultaci se starostou oznámilo občanské sdružení tuto skutečnost Policii ČR v Železné Rudě. Dne 10. října proběhlo místní šetření policie za účasti zástupců Otevřené Šumavy. Bylo

konstatováno, že *morální škoda je větší než věcná*. V sobotu 4.října vyrazili na křížovou cestu čtyři muži znovu. Tentokrát s mladým sedmnáctiletým šerpou a čtyřmi pytli betonu. Jeden pytel, jak se ukázalo byl málo. Mladý šerpa si to bude pamatovat a snad o tom jednoho dne bude vyprávět svým vnukům. Osazování kříže bylo svědkem bezmála třicet německých turistů. Necháпали počín neznámého vandala. Ale vylomených křížů jsou plné Čechy. Proč v Německu lidé kříže na vrcholech hraničních hor nevyklamují? Možná by se při této příležitosti hodilo rozvinout nálezní Policie ČR: *morální škoda je větší než věcná*..... Vztyčování balvanů na hranicích teritoria byl zvyk lidí od počátku civilizace. Původně měly tyto kameny význam znamení pro vymezení svého území. Později kříž symbolizoval společně sdílené hodnoty, etiku a kulturu. Tento symbol svobody a víry na vrcholech hor ale také demonstroval moc civilizace žijící v území, čímž logicky provokoval nepřítele. Nevíme kdo kříž na vrcholu Svarohu vylomil, ale asi se mu něco na tomto symbolu nelíbilo. Nesouhlasil s tím, aby kříž byl součástí tohoto místa a připomínal nešťastnou minulost, nebo i rozporuplnou přítomnost. Díky Bohu je kříž jen zhmotnění něčeho co lidé nosí v srdci. **V srdci lidí je obtížné univerzální sdílené hodnoty vylomit** a tak se toho tak moc zase nestalo.....

Alexandr Václav Mazín